

БЕНЕФІЦІАРНИЙ ВЛАСНИК У КОНТЕКСТІ ДІЯЛЬНОСТІ FATF

Ямненко Т.М.,

*доктор юридичних наук, професор
професор кафедри фінансового права,
Навчально-науковий інститут права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ORCID ID: 0000-0002-9040-2358*

Савенкова В.Г.,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри фінансового права,
Навчально-науковий інститут права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ORCID ID: 0000-0003-1472-5443*

Ямненко Т.М., Савенкова В.Г. Бенефіціарний власник у контексті діяльності FATF.

У статті йдеться про розуміння бенефіціарного власника у контексті документів FATF. Визначено, що FATF – це міжнародна організація, яка бореться зі широким спектром фінансових злочинів, зокрема з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму. Особлива увага приділяється визначенню та розкриттю бенефіціарних власників, які є ключовими фігурами в фінансових операціях. Згідно із документами FATF, «бенефіціарний власник» розуміється як фізична особа, яка в кінцевому підсумку володіє юридичною особою, здійснює контроль за її діяльністю або від імені якої здійснюються вся операційна діяльність юридичної особи. У боротьбі з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму, розкриття ідентичності бенефіціарних власників є важливим кроком. Акцентується на тому, що використання категорії бенефіціарного власника в документах FATF, і, відповідно у діяльності, пов'язаній із протидією легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом, дає можливість установити точне походження та напрямки фінансових потоків, які можуть бути використані для злочинної діяльності.

FATF розробляє стандарти та практичні рекомендації щодо розкриття та ідентифікації бенефіціарних власників, які потім впроваджуються її країнами-членами. Зроблено висновок, що розкриття інформації про бенефіціарного власника не лише сприяє боротьбі зі злочинною діяльністю, але також сприяє підвищенню прозорості, довіри й ефективності фінансової системи загалом. Позитивно оцінюється те, що розкриття інформації допомагає інвесторам, банкам та іншим учасникам ринку приймати обґрунтовані рішення при здійсненні фінансових операцій. Наголошується на тому, що розкриття інформації про бенефіціарного власника протидіє застосуванню схем ухилення від оподаткування, використання послуг номінальних власників, легалізації незаконних доходів тощо.

Ключові слова: бенефіціарний власник, FATF, відмивання грошей, розкриття інформації, оподаткування, фінансова система, ухилення від оподаткування, ОЕСР.

Yamnenko T.M., Savenkova V.G. Beneficial owner in the context of FATF activities.

The article deals with the understanding of the beneficial owner in the context of FATF documents. The FATF is an international organization that fights a wide range of financial crimes, in particular money laundering and terrorist financing. Particular attention is paid to the definition and disclosure of beneficial owners, who are key figures in financial transactions. According to FATF documents, a “beneficial owner” is understood as an individual who ultimately owns a legal entity, exercises control over its activities or on behalf of which all operational activities of a legal entity are carried out. In the fight against money laundering and terrorist financing, revealing the identity of beneficial owners is an important step. It is emphasized that the use of the category of beneficial owner in FATF documents,

and, accordingly, in activities related to counteracting the legalization of funds obtained by criminal means, makes it possible to establish the exact origin and direction of financial flows that can be used for criminal activity.

The FATF develops standards and practical recommendations for the disclosure and identification of beneficial owners, which are then implemented by its member countries. It is concluded that the disclosure of information about the beneficial owner not only contributes to the fight against criminal activity, but also contributes to the transparency, trust and efficiency of the financial system as a whole. It is positively assessed that disclosure of information helps investors, banks and other market participants to make informed decisions in financial transactions. It is noted that the disclosure of information about the beneficial owner counteracts the use of tax evasion schemes, the use of services of nominal owners, the legalization of illegal income, etc.

Disclosure of beneficial owner information is an important element in combating money laundering, terrorist financing and ensuring transparency and efficiency of the financial system. This helps to prevent the legalization of illegal income and protect the financial system from criminal acts.

Key words: beneficial owner, FATF, money laundering, disclosure, taxation, financial system, tax evasion, OECD.

Актуальність теми дослідження. FATF визнає необхідність ефективного розкриття бенефіціарних власників, але зв'язок між бенефіціарними власниками і їх фінансовими активами часто може бути складним і заплутаним. З цією метою FATF розробила рекомендації щодо визначення та збереження інформації про бенефіціарних власників, які також сприяють впровадженню механізмів співпраці між країнами для обміну інформацією [1].

Розкриття інформації про бенефіціарного власника є важливим елементом боротьби з відмиванням грошей, фінансуванням тероризму та забезпеченням прозорості та ефективності фінансової системи. Це допомагає унеможливити зловживання і маніпулювання фінансовими потоками, запобігти легалізації незаконних доходів та захистити фінансову систему від злочинних дій.

Виклад основних положень. FATF ініціює і регулює процес розробки та впровадження стандартів щодо розкриття бенефіціарного власника. Вони надають рекомендації країнам-членам стосовно законодавства, процедур та механізмів для забезпечення належного розкриття інформації про бенефіціарного власника. Важливо, щоб цей процес був ефективним, надійним та забезпечував достатню прозорість та доступність інформації для зацікавлених сторін, таких як банки, регулятори та правоохоронні органи.

Однак, при розкритті інформації про бенефіціарного власника також потрібно забезпечувати належну обережність та захист приватності. Деякі особи можуть мати законне право на збереження конфіденційності своїх фінансових активів і потребують додаткових заходів захисту своїх персональних даних. Тому FATF рекомендує враховувати ці питання при розробці та впровадженні політик і процедур щодо розкриття бенефіціарного власника [2].

Залучення всіх зацікавлених сторін є ключовим аспектом розкриття інформації про бенефіціарного власника. Ефективна співпраця між правоохоронними органами, регуляторами, банками та іншими учасниками фінансового сектору є необхідною для успішного впровадження і контролю за виконанням вимог розкриття бенефіціарних власників.

Бенефіціарний власник відіграє ключову роль у фінансовій системі, оскільки володіє контролем над бізнесом або має отримує вигоду від фінансових операцій.

Важливість розкриття інформації про бенефіціарного власника полягає у наступному:

✓ Боротьба зі злочинною діяльністю. Розкриття ідентичності бенефіціарних власників допомагає установити походження та призначення фінансових потоків. Це дозволяє уникнути використання фінансових ресурсів для фінансування терористичних організацій, організованої злочинності та інших злочинних діянь.

✓ Прозорість та довіра. Розкриття інформації про бенефіціарного власника сприяє підвищенню прозорості та довіри. Інвестори, банки та інші учасники ринку можуть приймати обґрунтовані рішення на основі доступної інформації про власників фінансових активів.

✓ Захист від шахрайства. Доступна інформація про бенефіціарного власника може запобігти використанню підроблених або фіктивних даних для скоєння фінансових злочинів.

✓ Роль бенефіціарного власника у вдосконаленні процесів визначення та моніторингу ризиків відмивання грошей є ключовою. FATF наголошує, що, для ефективного виявлення та

запобігання недобросовісним фінансовим операціям, інформація про бенефіціарного власника має бути доступною компетентним органам для її подальшого використання для розслідування та виявлення підозрілих або потенційно підозрілих транзакцій, рахунків або активів [3]. Зокрема, детальна інформація про бенефіціарного власника може виявити його активи у певних (у тому числі, офшорних) юрисдикціях.

Істинну інформацію про бенефіціарного власника можна захопити за допомогою використання фіктивних компаній, складних структур власності та контролю, номінальних акціонерів та директорів, включаючи членів родини.

Однак переконатися у точності та актуальності інформації про бенефіціарного власника може бути складною задачею, особливо у випадках, коли ланцюжок власності включає кілька рівнів корпоративних структур. Недостатність та недостовірність такої інформації може стати суттєвою перешкодою для проведення фінансових розслідувань.

З метою вирішення цих проблем FATF запровадила перший міжнародний стандарт щодо прозорості бенефіціарної власності у 2003 р. [4], з подальшими його розширенням та доповненням у 2012 р. [2]. Крім того, як відповідь на значне зростання злочинів у сфері відмивання грошей і фінансування тероризму, а також фінансування розповсюдження зброї масового знищення, у низці юрисдикцій FATF посилила міжнародні стандарти щодо бенефіціарної власності юридичних осіб [5]. Ці зміни також відповідають результатам аудитів, проведених FATF, які показують недостатній рівень ефективності у боротьбі з фінансовими правопорушеннями у всьому світі [2].

Переглянута у 2012 р. Рекомендація 24 вимагає від країн використовувати багатоаспектний підхід, тобто використовувати комбінацію різних механізмів для збору інформації про бенефіціарну власність, щоб гарантувати, що адекватна, точна та актуальна інформація про бенефіціарну власність юридичних осіб є доступною і може бути своєчасно надана компетентним органам [6]. Прозорість корпоративної структури юридичної особи сприяє створенню механізмів для її належного аудиту. Це включає умови ідентифікації бенефіціарного власника, виявлення та управління ризиками відмивання грошей та фінансування тероризму.

Внесені зміни до Рекомендації 24 також вимагають, щоб країни дотримувались підходу, що базується на оцінці ризиків, та враховували ризики для юридичних осіб у своїх юрисдикціях. Це включає не лише юридичних осіб, створених в межах їхніх країн, але й тих, які створені і функціонують за кордоном, але мають значущі зв'язки з відповідною країною. Зміни також встановлюють, що доступ до інформації з боку компетентних органів повинен бути наданий вчасно, а сама інформація для ідентифікації бенефіціарного власника повинна бути повною, точною та завжди актуальною. Крім того, внесені зміни передбачають посилення контролю з метою запобігання можливим зловживанням, пов'язаними з акціями на пред'явника та номінальними угодами.

Інші міжнародні організації також вживають конкретних заходів для сприяння прозорості корпоративних механізмів. Лідери G20 взяли на себе зобов'язання щодо ефективного впровадження стандартів FATF про бенефіціарну власність. Країни G7 також взяли на себе зобов'язання запровадити та оновити реєстри про бенефіціарну власність у своїх юрисдикціях. Крім того, ОЕСР і Світовий банк розробили ресурси для надання допомоги країнам в оцінці ризиків, пов'язаних із прозорістю бенефіціарної власності, та забезпечення відповідної корпоративної структури для належного виконання міжнародних стандартів [7]. Нарешті, надзвичайне фінансування МВФ, пов'язане з COVID-19, зазвичай включало заходи або зобов'язання, пов'язані з прозорістю бенефіціарної власності стосовно контрактів на закупівлі медикаментів, вакцин та інших необхідних речей.

Метою стандартів FATF щодо прозорості та бенефіціарної власності є запобігання зловживанням корпоративними засобами для відмивання грошей або фінансування тероризму. Проте визнається, що ці стандарти FATF підтримують зусилля щодо запобігання та виявлення інших визначених категорій злочинів, таких як податкові злочини та корупція. У цьому відношенні заходи, які країни вживають для підвищення прозорості відповідно до Рекомендацій FATF, можуть стати платформою для більш ефективної протидії таким злочинам, а також для виконання зобов'язань за іншими міжнародними договорами.

Оскільки на сьогоднішній день існує багато глобальних міжнародних компаній та фінансових установ, необхідно встановити ефективні механізми обміну інформацією між країнами. FATF допомагає в цьому, розробляючи стандарти та рекомендації щодо обміну інформацією про бенефіціарних власників. Це сприяє забезпеченню прозорості та унеможливає приховування справжніх власників фінансових активів.

Однак існують і перепони у впровадженні стандартів, зокрема в тих країнах, де норми конфіденційності є важливим аспектом ділової практики. Перегляд законодавства та впровадження нових технологій для забезпечення безпеки даних може бути необхідним для досягнення балансу між забезпеченням конфіденційності та боротьбою зі злочинністю.

Висновки. Однією з перспектив розвитку концепції бенефіціарного власника на глобальному рівні є використання технологічних інновацій (наприклад, блокчейн та штучний інтелект). Впровадження цих технологій може сприяти автоматизації та підвищенню точності процесів визначення бенефіціарних власників, зменшуючи при цьому можливість помилок та штучно створених структур для ухилення від визначення справжніх власників. Зауважимо, що разом із можливостями приходять і виклики щодо безпеки даних. Забезпечення конфіденційності та захисту особистої інформації стає дедалі важливішим завданням у світі, де технології зберігання та обробки даних швидко розвиваються.

Співпраця з бізнес-сектором та громадянами є також важливим аспектом ефективного впровадження стандартів FATF. Суб'єкти бізнесу повинні активно долучатися до процесів ідентифікації та звітності про бенефіціарних власників, сприяючи таким чином створенню прозорих та ефективних механізмів контролю. Боротьба з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму вимагає відданості та співпраці всіх учасників міжнародного співтовариства. Бенефіціарний власник, у розумінні FATF, стає ключовим інструментом у цьому процесі, забезпечуючи прозорість та відкритість у володінні фінансовими ресурсами. Шлях до успішної реалізації цих завдань полягає в поєднанні міжнародної співпраці, використанні сучасних технологій та активної участі бізнес-сектору та громадян. Тільки в такий спосіб можна досягти значущого прогресу в зменшенні нелегальних фінансових операцій та забезпечити безпеку глобального фінансового середовища. Бенефіціарний власник у контексті діяльності FATF виступає як ключовий елемент у протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму. Стандарти та рекомендації FATF визначають роль та важливість бенефіціарного власника для забезпечення прозорості та ефективного контролю над фінансовими потоками. Міжнародна співпраця у цій сфері є вирішальною для досягнення глобального успіху в боротьбі зі злочинністю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Рекомендації FATF. URL: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/Fatf-recommendations.html>.
2. 24 та 25 Рекомендації FATF (Transparency and Beneficial Ownership). URL: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/guidance/Guidance-transparency-beneficial-ownership.pdf.coredownload.pdf>.
3. Beneficial ownership of legal persons. March 2023 URL: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/guidance/Guidance-Beneficial-Ownership-Legal-Persons.pdf.coredownload.pdf>.
4. The forty recommendations. URL: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/recommendations/FATF%20Recommendations%202003.pdf>.
5. Матеріали FATF. URL: www.fatfgafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/R24-statement-march-2022.html.
6. Матеріали OECD. URL: www.oecd.org/daf/antibribery/countryreports/implementationofheoecdanti-briberyconvention.htm.
7. The Puppet Masters : How the Corrupt Use Legal Structures to Hide Stolen Assets and What to Do About It. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/ec364fd2-92f8-58a0-bd4e-155ac0f644d6>.